

Арт-терапевтична работа

Още с появата си през 40-те години на XX век арт-терапията се възприема като форма на така наречените „креативни терапии” и в развитието си тя разширява границите на своя потенциал и възможности. В средата на XX век в света на науката се утвърждава разбирането, че художественото самоизразяване става чрез символи, които отразяват скритите безсъзнателни съдържания на човешката психика. Наред с това твърдение са оформя и виждането, че процесът на художествено творчество подпомага духовното развитие на личността, положителната вътрешна трансформация и избавянето от тревогите и страховете.

В България арт-терапията навлиза през 70-те години на XX в. и оттогава у нас се среща като програмна практика в много проекти на организации, работещи с и за хора с увреждания. Тя се развива усилено през последните 10 години, като днес в по-голямата си част се прилага от професионални психолози и психотерапевти, използващи средствата на изобразителното изкуство за терапевтични и диагностични цели. „Арт-терапията, или лечението с/ чрез изкуство се приема с право за едно уникално явление в началото на XXI век¹.”

„Въпреки относително краткото си съществуване като вече етаблирана научна област и учебна дисциплина, арт-терапията по принцип се е прилагала в някакъв неосъзнат, да го наречем „донаучен” стадий, още в древността².” В книгата си „Въведение в арт-терапията” И. Сусанина също търси корените на арттерапевтичните методи още в дълбока древност³. От дълбока древност хората вярвали в магическата сила на художествените символи. Например предметите на първобитното изкуство изпълнявали освен декоративна и магическа функция, а художествените образи, нарисувани по стените на пещерите, били предназначени да защитят древните хора от опасностите на обкръжаващата среда. В древните култури роля играели магическите маски, които трябвало да защитят хората от опасни влияния.

В много съвременни култури изкуството продължава да използва средствата на символите за физическо и психологическо подобряване на здравето на хората. Индийските племена използват специални песни и ритуални танци за лечение на

¹ Попов, Т. Арт – терапията при децата. С. 2008, с. 13.

² Пак там, с. 14.

³ Сусанина, И. Въведение в арт-терапията. М. 2007.

различни недъзи. Тибетците използват пясъчни рисунки под формата на магически кръг, на който те се концентрират, молейки се.

Арт-терапията поставя изкуството в центъра на психичното пространство на човека и чрез него той да намира пълноценна изява в обществото. Тази изява е неразделна част от творческия процес. „Приема се, че арт-терапията – това са способности и технологии за реабилитация на лица с ограничени възможности посредством изкуството и художествената дейност, които се основават на способността на човека за образно възприемане на обкръжението и за подреждането на връзките си с него в символна форма⁴.” Арт-терапевтичните занятия не са просто механично прилагане на изобразителни техники със занимателен характер, защото при тях се търси активиране на творческия потенциал на терапевтираните. Отключената креативност вследствие на арт-терапевтична работа в по-голямата част от случаите се оказва вторичен резултат, а не приоритетна цел. При работа с хора с увреждания арт-терапията реализира множество цели, чиито резултати се проектират в психо-диагностичен, корекционен, учебно-възпитателен и социално-битов план. Превръщането на арт-терапевтичния процес в творческо търсене и постижение, както и социалната и културната ефективност от постигане на художествено-естетическа стойност на продукта от арт-терапевтични занимания са научно доказани.

Арт-терапията е и творчески процес, а не само ефективен терапевтичен процес. Тя може да реши личностно - психични задачи, но и се стреми към постигане на единство между идея, форма и съдържание. Ефективната реализация на изобразителния творчески процес в арт-терапевтичната работа зависи от научното осмисляне на неговите функционални особености, подчинени на съответните терапевтични цели, „защото именно арт-терапията служи за мобилизиране на творческия потенциал на индивида, разчита на неговите вътрешни механизми за интеграция, активизация и саморегулация⁵.”

Арт-терапията намира успешно приложение при решаване на задачи в четири големи сфери на работа с хора: медицина, психология, педагогика и социални дейности. „Очертани са различни направления на арт-терапевтична работа, но не всяко от тях е еднакво добре развито. Най-големи успехи се посочват в медицинската дейност. Налице са вече и известни резултати в психолого-педагогическата, ресоциализиращата и развлекателна дейност на деца и подрастващи. Успехът обаче

⁴ Попов, Т. Арт – терапията при децата. С. 2008, с. 14.

⁵ Пак там, с. 9.